

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2021. gada 12. novembrī
(OR. en)

13761/21
ADD 3

AGRI 536
AGRIFIN 134
AGRIORG 127

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2021. gada 12. novembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN</i>
K-jas dok. Nr.:	SWD(2021) 318 final
Temats:	KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS APSPRIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM – KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS Pavaddokuments dokumentam Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai Ārkārtas rīcības plāns pārtikas apgādes nodrošināšanai un pārtikas nodrošinājuma panākšanai krīzes laikā

Pielikumā ir pievienots dokuments SWD(2021) 318 *final*.

Pielikumā: SWD(2021) 318 *final*

Briselē, 12.11.2021.
SWD(2021) 318 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

**APSPRIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM – KOPSAVILKUMA
ZIŅOJUMS**

Pavaddokuments dokumentam

**Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo
lietu komitejai un Reģionu komitejai**

**Ārkārtas rīcības plāns pārtikas apgādes nodrošināšanai un pārtikas nodrošinājuma
panākšanai krīzes laikā**

{COM(2021) 689 final} - {SWD(2021) 317 final}

MĒRĶORIENTĒTĀS APSPRIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM REZULTĀTI UN SAŅEMTĀS ATBILDES UZ BRĪVĀ FORMĀ ATBILDAMAJIEM JAUTĀJUMIEM

Apspriešanās ar ieinteresētajām personām¹ ir būtisks posms apspriešanās stratēģijā, kuras mērķis ir izstrādāt ārkārtas rīcības plānu pārtikas apgādes nodrošināšanai un pārtikas nodrošinājuma panākšanai ES. Mērķorientēta aptaujas anketa visās oficiālajās ES valodās bija pieejama laikā no 2021. gada 1. marta līdz 3. maijam. Šajā ziņojumā ir apkopotas saņemtās atbildes.

1. Pārskats par respondentiem

Mērķorientētās apspriešanas laikā tika saņemtas 253 atbildes. Lielākā daļa respondentu bija fiziskas personas (45 % no visiem respondentiem), nākamā lielākā respondentu grupa bija uzņēmumi un nozaru/uzņēmējdarbības asociācijas (38 % respondentu), kam sekoja citi lietotāji (17 % respondentu). Puse no uzņēmumu un nozaru/uzņēmējdarbības asociāciju respondentu grupas bija primārie ražotāji (lauksaimniecība un zvejniecība/akvakultūra) un izejresursu ražotāji (skatot kopā), savukārt atlikusī daļa bija respondenti no citiem pārtikas piegādes ķēdes posmiem.

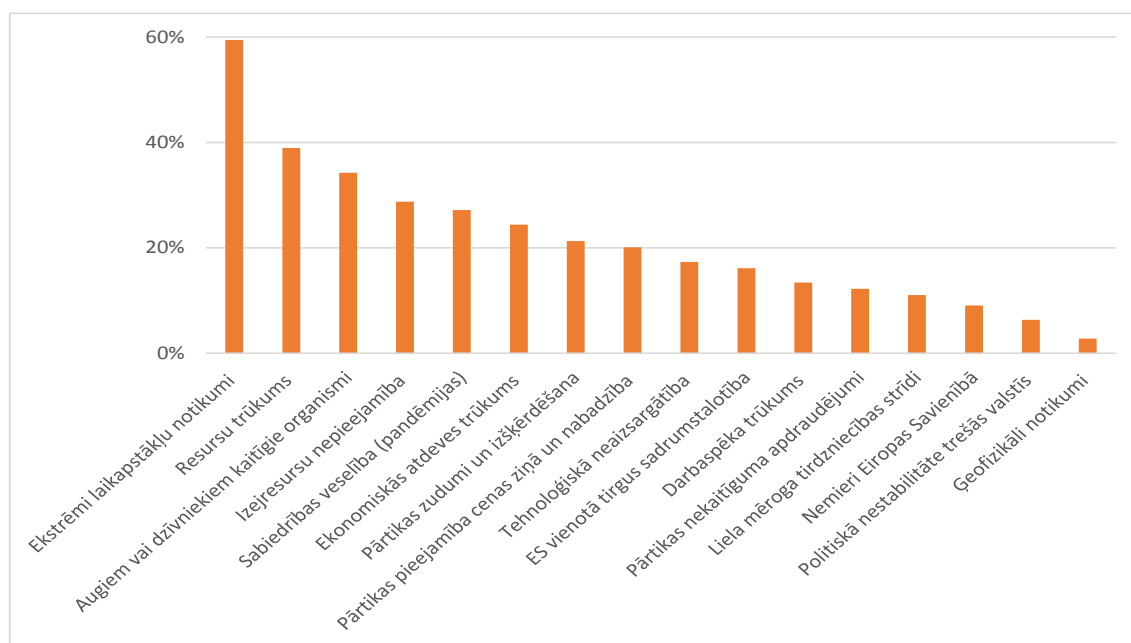
2. Jautājumi par ES pārtikas sistēmu izturētspēju, riskiem, apdraudējumiem un neaizsargātiem posmiem

Lūgti novērtēt ES pārtikas sistēmas vispārējo izturētspēju skalā no 1 līdz 5 (5 ir “ļoti izturētspējīga”), daudzi respondenti (34 %) novērtēja to starp četri un pieci. Šāda vērtējuma īpatsvars bija vēl lielāks (59 %) uzņēmumu un nozaru asociāciju respondentu grupā, kas tādējādi apliecināja relatīvi augstu uzticēšanās līmeni ES pārtikas sistēmu spējai pārvarēt krīzes. Tikai 28 % respondentu ES pārtikas sistēmu uzskata par izturētspējīgu, un vēl mazāka daļa uzskata, ka tā nepavisam nav izturētspējīga (5 % uzņēmumu un nozaru asociāciju).

Gandrīz 60 % respondentu norādīja, ka klimata pārmaiņas un to sekas (ekstrēmi laikapstākļu notikumi) ir viens no pieciem galvenajiem ES pārtikas sistēmas apdraudējumiem. Neskaitot vides un klimata riskus, par lieliem riskiem atzīti arī ar (cilvēka, augu un dzīvnieku) veselību saistītie riski un atkarība no izejresursu un lauksaimniecības preču importa. Kā nākamie tiek ierindoti riski, kas saistīti ar piekļuvi pārtikai un tehnoloģisko neaizsargātību. Par mazākiem apdraudējumiem uzskata brīvas preču aprites un brīvas cilvēku pārvietošanās traucējumus, politiskos un ģeopolitiskos aspektus, kā arī ģeofizikālās katastrofas. Savukārt sadaļā “Citi” tika nosaukti šādi anketā neminēti apdraudējumi: lauksaimniecībai paredzēto platību samazināšanās, vides standartu paaugstināšana, kas mazina ražošanas jaudas, sabiedrības novecošana, kas nozīmē lauksaimnieku skaita samazināšanos, īpaši ģimenes lauksaimnieku skaita sarukumu.

¹ Apspriešana jau tika sāta, publicējot ceļvedi par izskatāmajiem jautājumiem (par ko viedokļus varēja iesniegt no 2020. gada decembra līdz 2021. gada janvārim): <https://europa.eu/!kX77kj>.

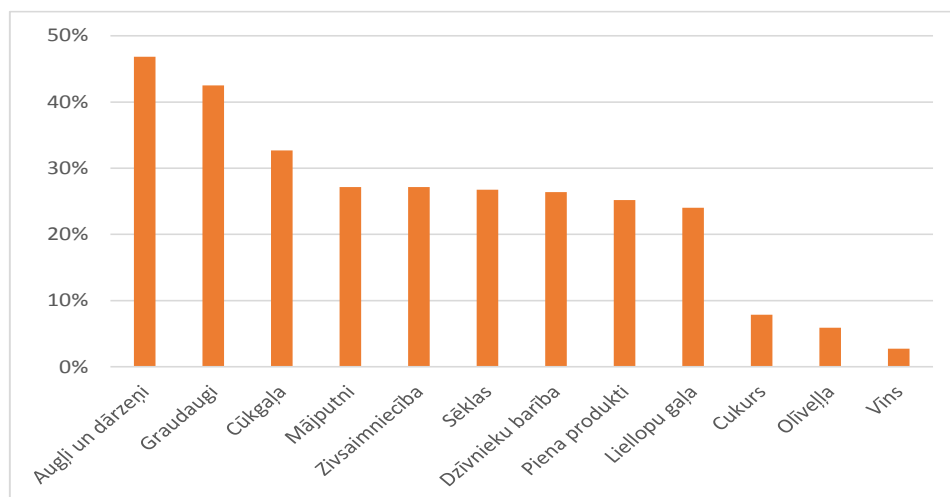
1. attēls. Galvenie ES pārtikas sistēmas apdraudējumi, ko nosaukuši respondenti (respondenti varēja atzīmēt vairākas atbildes)

Jautājumā par pārtikas piegādes ķēdes posmu neaizsargātību vairāk nekā 60 % respondentu norādīja, ka neaizsargāts posms ir primārā ražošana. Puse respondentu uzskata, ka arī izejresursu ražošanas joma ir neaizsargāta, kamēr tirdzniecība, transports, loģistika un pārstrāde šķiet mazāk neaizsargātas jomas (par neaizsargātām tās nosauca 25–40 % respondentu). Pārtikas piegādes ķēžu beigu punkti (mazumtirdzniecība, ēdināšanas pakalpojumi) netiek uzskatīti par neaizsargātiem (par neaizsargātiem tos nosauca mazāk nekā 10 % respondentu).

Nozares, kuras tiek uzskatītas par visvairāk apdraudētajām, ir augļu, dārzeņu un graudaugu ražošana, kuras vismazāk aizsargāto nozaru vidū minēja vairāk nekā 40 % respondentu. Gaļas ražošanu, zivsaimniecību un izejresursu (dzīvnieku barības un sēklu) ražošanu kā neaizsargātākās nozares ir novērtējuši 25–30 % respondentu, savukārt cukura, olīveļļas un vīna ražošanas nozares netiek uztvertas kā neaizsargātas (starp vismazāk aizsargātajām nozarēm tās minēja mazāk nekā 10 % respondentu).

2. attēls. Nozares, kuras tiek uzskatītas par visvairāk apdraudētajām

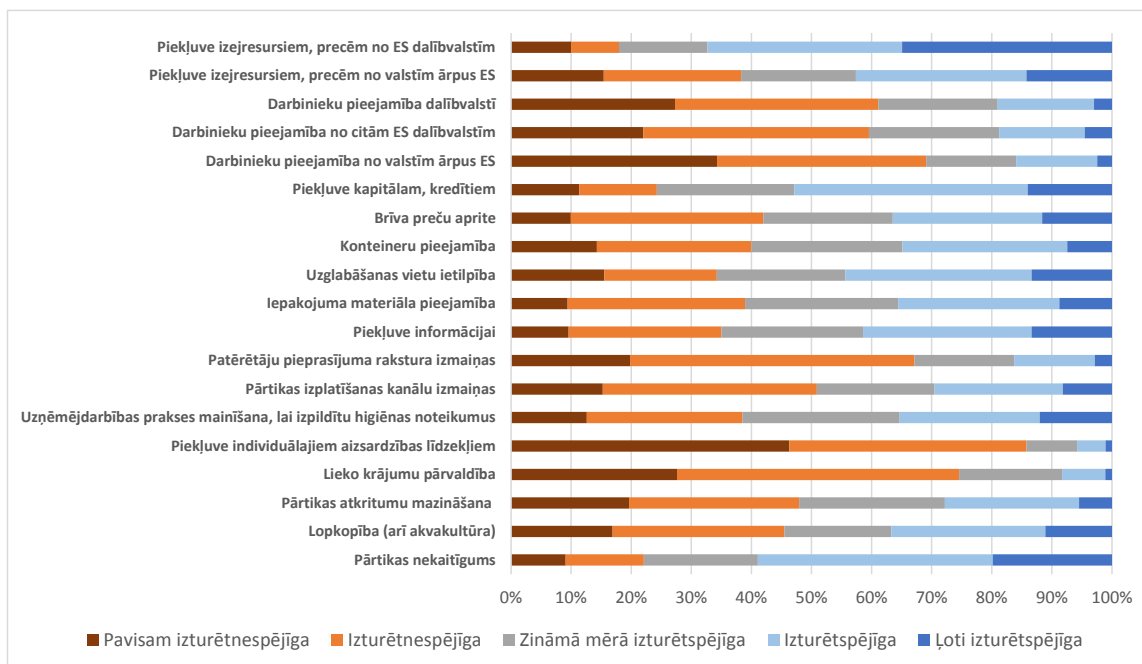
3. Jautājumi par Covid-19 krīzes laikā gūto pieredzi

ES pārtikas sistēmu izturētspēja Covid-19 pandēmijas agrīnajos posmos respondentu skatījumā būtiski neatšķiras no vispārīgā nozaru apdraudējuma novērtējuma, kas aprakstīts iepriekš; skalā no 1 līdz 5 (5 ir “ļoti izturētspējīga”) 35 % respondentu tās izturētspēju vērtē robežās no 4 (“izturētspējīga”) līdz 5 (“ļoti izturētspējīga”), savukārt 25 % respondentu to vērtē kā izturētspējīgu vai uzskata, ka tā ir pavisam izturētspējīga.

Tuvāk aplūkojot dažādus ES pārtikas sistēmu aspektus, par vismazāk izturētspējīgajām (atbildes “izturētspējīga” un “pavisam izturētspējīga”) pārtikas nozares jomām tika uzskatītas šādas: piekļuve individuālajiem aizsardzības līdzekļiem (85 % respondentu), lieko krājumu pārvaldība (75 % respondentu) un darbinieku pieejamība no valstīm ārpus ES (69 % respondentu).

Izejresursu (sēklu, dzīvnieku barības, mēslošanas līdzekļu utt.), preču un agropārtikas produktu pieejamība no ES, pārtikas nekaitīgums ES kopumā un piekļuve kapitālam un kredītiem galvenokārt tika raksturota kā izturētspējīga vai ļoti izturētspējīga (attiecīgi 67 %, 59 % un 53 % respondentu).

3. attēls. ES pārtikas sistēmu izturētspējas novērtējums Covid-19 pandēmijas laikā dažādās jomās

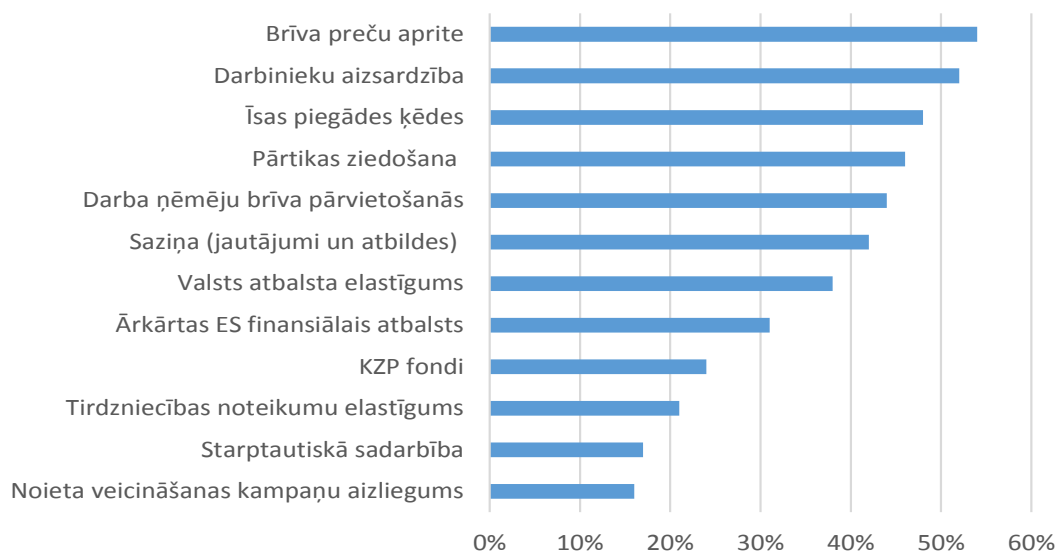
Vērtējot to pasākumu lietderību, ko Covid-19 pandēmijas agrīnajos posmos īstenojušas publiskās iestādes, šādi trīs pasākumi tika novērtēti visaugstāk (kā lietderīgi vai ļoti lietderīgi):

- (i) vienotā tirgus aizsardzības pasākumi: brīvas preču aprites nodrošināšana (Komisijas paziņojums par “zaļajām joslām”) — 54 % respondentu;

- (ii) pasākumi, kas veikti, lai aizsargātu piegādes ķēdē strādājošos (piemēram, aizsardzības līdzekļu pieejamība), — 52 % respondentu;
- (iii) pasākumi, kuru mērķis ir veicināt īsas piegādes ķēdes un/vai vietējās vai reģiona pārtikas patēriņu, — 48 % respondentu.

Arī citi pasākumi tika uzskatīti par lietderīgiem, piemēram, pāri palikušās pārtikas novirzīšana ziedojumiem, lai nepieļautu pārtikas izšķērdēšanu, darba ņēmēju brīvas pārvietošanās nodrošināšana, kā arī precīza informācija, kas, piemēram, tika nodrošināta jautājumu un atbilžu apkopojumā par pārtikas nekaitīgumu². Arī dalībvalstu un ES finansiālais atbalsts dēļ pagaidām ieviestajiem elastīgākiem valsts atbalsta noteikumiem tika uzskatīts par ļoti lietderīgu — kā ļoti lietderīgu to novērtēja attiecīgi 38 % (dalībvalstu atbalsts) un 31 % (ES atbalsts) respondentu. Neliela daļa respondentu uzskatīja, ka lietderīgs ir noieta veicināšanas kampaņu aizliegums mazumtirdzniecības nozarē.

4. attēls. Publisko iestāžu veikto Covid-19 laika pasākumu lietderības novērtējums (to respondentu īpatsvars (%), kas pasākumus vērtē kā “ļoti lietderīgus”)

Par lietderīgiem tika atzīti arī privātā sektora īstenotie pasākumi (par lietderīgiem tos nosauca 40 % un vairāk respondentu), piemēram, saziņa un informācijas sniegšana ar uzņēmējdarbības asociāciju palīdzību, sadarbība ar publiskajām iestādēm saistībā ar kritiskām piegādes ķēdes problēmām, sadarbība starp ieinteresētajām personām dažādos pārtikas piegādes ķēdes posmos un viena posma ietvaros, informācijas tehnoloģiju izmantošana tirdzniecībā (piemēram, tiešā pārdošana tiešsaistē vai platformas kontaktu veidošanai starp piegādātājiem, kuriem veidojas pārtikas pārpalikumi, un pārtikas bankām vai citām organizācijām).

Respondenti, kas pārstāvēja uzņēmumu un nozaru asociāciju kategoriju, tika lūgti izvērtēt arī grūtības, ar kurām tie saskārušies Covid-19 pandēmijas laikā. Uzņēmumi un nozaru asociācijas norādīja, ka būtiski tika traucētas tirdzniecības plūsmas gan ES

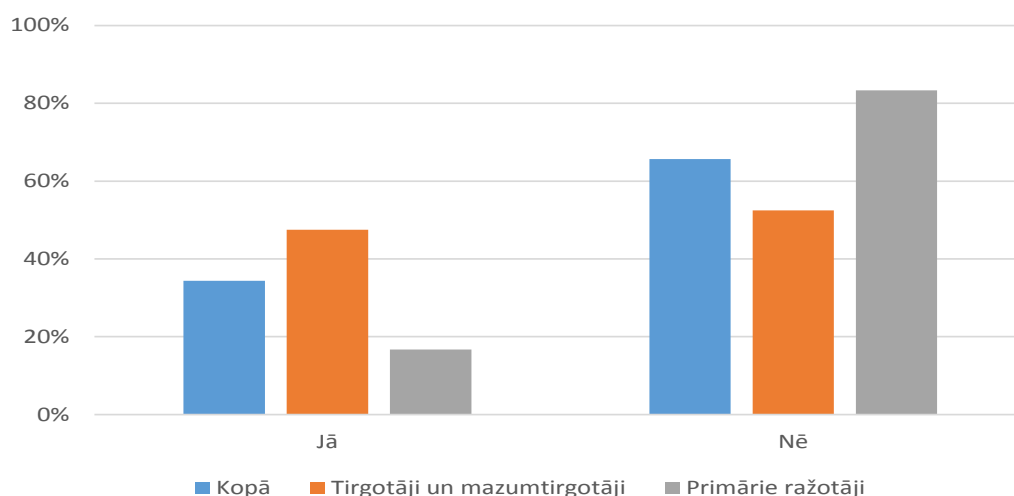
² https://ec.europa.eu/food/system/files/2020-04/biosafety_crisis_covid19_qandas_lv.pdf.

iekšienē, gan ar trešām valstīm, turklāt vairāk nekā ceturtdaļa respondentu atzina, ka starptautiskā tirdzniecība ES iekšienē un ar citām pasaules valstīm bija daudz vairāk apgrūtināta nekā parasti. Lielāka daļa respondentu tomēr norādīja, ka preču plūsmas nodrošināšana uz un no trešām valstīm (eksports un imports) cieta mazāk nekā preču plūsmas ES iekšienē. Savukārt kā citus būtiskus sarežģījumus respondenti nosauca grūtības ar darba ņēmēju pārrobežu pārvietošanos (jo īpaši attiecībā uz darbiniekiem no trešām valstīm, piemēram, sezonas darbiniekiem lauksaimniecības nozarē) un neparedzētās izmaksas, ko radījusi veselības jomas krīze, īpaši saistībā ar aizsargmateriālu pieejamību un traucējumiem, kurus izraisīja viesnīcu, restorānu un sabiedriskās ēdināšanas nozares un saistīto tirgu slēgšana. Respondenti arī izcēla loģistikas sarežģījumus (pārvadājumu jomā) un vajadzību pēc publisko iestāžu sniegtās informācijas — tie tika novērtēti kā diezgan lieli sarežģījumi, bet mazākā apmērā. Mazākas grūtības radīja piekļuve izejresursiem un pakalpojumiem (arī informācijai), kā arī jaunu noieta tirgu atrašana, piemēram, e-komercija, pārpalikumu izmantošana nepārtikas preču ražošanai vai ziedošana pārtikas bankām. Saskaņotības trūkums starp dalībvalstīm netika uzskatīts par būtisku apgrūtinājumu.

4. Jautājumi, kas saistīti ar gatavību un ārkārtas rīcības plānu pārtikas apgādes nodrošināšanai un pārtikas nodrošinājuma panākšanai ES

Uzņēmumiem un nozaru/uzņēmējdarbības asociācijām (turpmāk “operatori”; 38 % no kopējā respondentu skaita) tika uzdots jautājums, vai pirms pandēmijas tiem bija izstrādāti riska pārvaldības vai ārkārtas rīcības plāni. Tikai trešdaļai operatoru pirms pandēmijas jau bija izstrādāti ārkārtas rīcības plāni. To operatoru īpatsvars, kas uz šo jautājumu atbildēja apstiprinoši, bija vēl mazāks primāro ražotāju vidū (lauksaimniecības, zivsaimniecības nozares pārstāvji) — tikai 17 %. Gandrīz puse (45 %) no tiem, kuriem šādi plāni bija, uzskatīja tos par lietderīgiem vai ļoti lietderīgiem, bet mazāk nekā 10 % no šiem respondentiem uzskatīja tos par nelietderīgiem.

5. attēls. To operatoru īpatsvars, kuriem riska pārvaldības plāni / ārkārtas rīcības plāni bija jau pirms Covid-19 pandēmijas

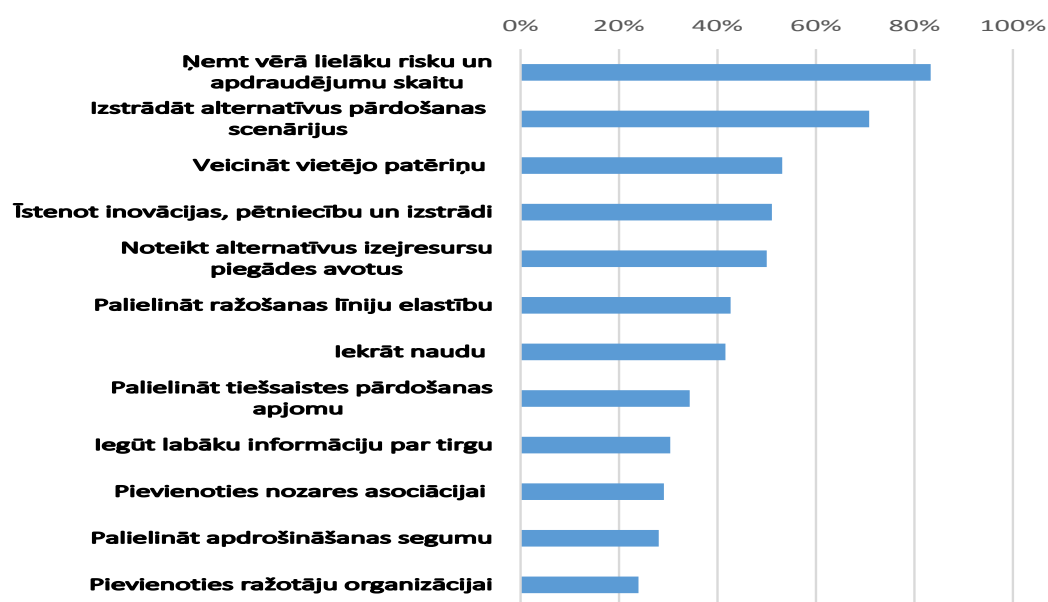

Nedaudz vairāk kā puse uzņēmumu un nozaru asociāciju (53 %), kas atbildēja uz anketas jautājumiem, uzskata, ka tie ir labi vai ļoti labi sagatavoti iespējamiem traucējumiem krīzes gadījumā. Tomēr ir atšķirība starp tirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmumu

kopējo nostāju par viņu gatavību krīzēm (gatavi krīzēm jūtas 57 %) un gatavības vērtējumu primāro ražotāju vidū (lauksaimniecības, zivsaimniecības nozares pārstāvji) — no pēdējiem minētajiem gatavi krīzēm jūtas 26 %.

Operatoru pieeja riska pārvaldībai un ārkārtas rīcības plāniem pēc pandēmijas, visticamāk, mainīsies, jo būs jāņem vērā lielāks risku un apdraudējumu skaits (83 % no operatoriem, kas atbildēja uz šo jautājumu), kā arī būs jāizstrādā alternatīvi pārdošanas scenāriji tirgus slēgšanas vai traucējumu gadījumiem (71 % no operatoriem, kas atbildēja uz šo jautājumu). Par iespējamiem pārdošanas kanāliem, kas būtu jāattīsta, tika nosauktas arī vietējās pārdošanas un tiešsaistes pārdošanas veicināšana. Lielākā daļa respondentu domā arī par “plānu B” attiecībā uz izejresursu iepirkšanu un investīcijām pētniecībā un izstrādē. Citas retāk nosauktas pieejas (kurām dod priekšroku mazāk nekā 30 % no operatoriem, kas atbildēja uz šo jautājumu) ir saistītas ar apdrošināšanas seguma palielināšanu vai pievienošanu kolektīvām struktūrām. Tāpat nebija daudz respondentu, kas minētu lielāku piekļuvi informācijai, un piekļuve tirgus informācijai jau patlaban tiek vērtēta kā laba.

6. attēls. Operatoru mainītā pieeja riska pārvaldībai pēc Covid-19 pandēmijas

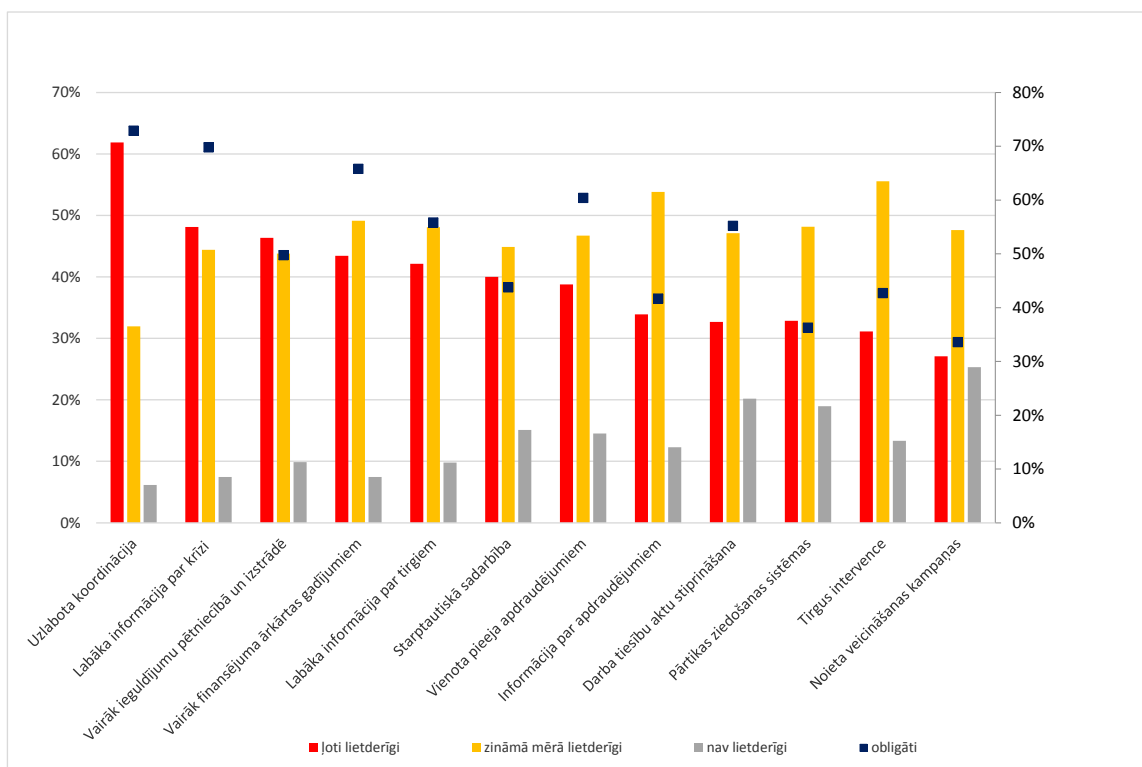
Atbildot uz jautājumu par to, kurā jomā turpmāka ES rīcība būtu vislietderīgākā, lai nodrošinātu labāku gatavību krīzēm, lielākā daļa respondentu (vairāk nekā 60 %) norādīja, ka ir ļoti lietderīgi “uzlabot koordināciju un saziņu”. Pārējie priekšlikumi, ko operatori uzskata par ļoti lietderīgiem, ir informācijas sniegšana par krīzes attīstību (48 %), tirgus norisēm (42 %) un apdraudējumiem (34 %). Nepieciešamību pēc plašākas informācijas vēl vairāk uzsvēra primārie ražotāji. Vairāk nekā 70 % respondentu uzskata, ka obligāti ES līmenī pieņemti pasākumi ir visvairāk nepieciešami attiecībā uz ciešāku sadarbību un koordināciju un attiecībā uz labāku informāciju par krīžu attīstību. Arī finansējums un investīcijas — ārkārtas vajadzībām vai pētniecībai un izstrādei — tiek vērtēti kā diezgan lietderīgi.

Tiek atbalstīta arī ciešāka sadarbība ar starptautisko sabiedrību un pieeju saskaņošana attiecībā uz apdraudējumiem ES iekšienē. Nepieciešamību pēc vienotas pieejas īpaši

uzsver 60 % operatoru no pārtikas tirdzniecības un mazumtirdzniecības nozares (60 % to novērtēja kā “loti lietderīgu”).

Par mazāk lietderīgiem pasākumiem respondenti nosauca tirgus intervenci, noieta veicināšanas kampaņas, darba tiesību aktu stiprināšanu un pārtikas ziedošanu nodrošināšanu.

7. attēls. Turpmākas rīcības lietderīgums pārtikas apgādes nodrošināšanas un pārtikas nodrošinājuma panākšanas jomā un obligātu ES pasākumu lietderīgums

Visbeidzot, mērķorientētās aptaujas dalībniekiem tika lūgts atbildēt, kādas tēmas būtu jāiekļauj iespējamā ES ārkārtas rīcības plānā, kura mērķis būtu nodrošināt pārtikas apgādi un panākt pārtikas nodrošinājumu ES. Piedāvātos atbilžu variantus respondenti sarindoja skalā no 1 (nebūtiski) līdz 5 (ļoti būtiski). Turpmāk 8. attēlā ir parādīta katra piedāvātā atbilžu varianta vidējā atzīme, kas bija robežās no 3,2 līdz 4,3.

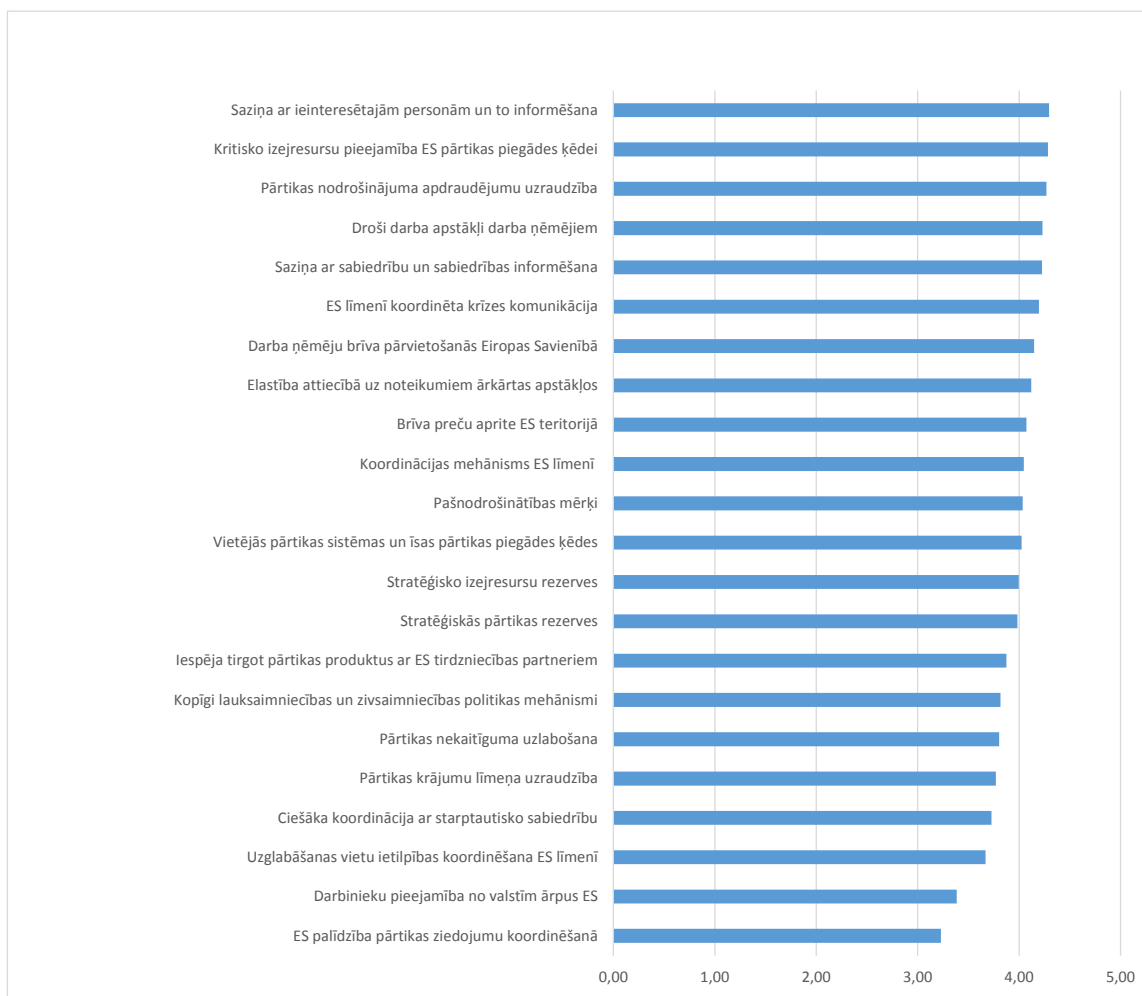
Trīs atbilžu varianti tika nosaukti visbiežāk. Proti:

- a) vajadzība pēc koordinētas saziņas un piegādes ķēdes dalībniekiem un plašākai sabiedrībai sniegtas informācijas;
- b) neaizsargātības apzināšana, it īpaši attiecībā uz galveno izejresursu pieejamību;
- c) darbinieku pieejamība un aizsardzība.

Citi augstu vērtējumu saņēmušie priekšlikumi bija, piemēram, vispārējs koordinācijas mehānisms un nepieciešamība arī turpmāk nodrošināt brīvu preču apriti un būt elastīgiem noteikumu un politikas īstenošanā krīžu laikā. Tikai pēc minētajiem kā nākamie priekšlikumi tika nosaukti arī stratēģisko rezervju uzturēšana un pašnodrošinātības līmeņu uzraudzība. Mazāk atbalstītie priekšlikumi (lai gan to vidējais

rādītājs arī ir 3 vai vairāk punktu, t. i., tie vērtēti kā zināmā mērā būtiski) attiecas uz starptautisko sadarbību, uzglabāšanas vietu ietilpības koordinēšanu un pārtikas ziedošanu.

8. attēls. Vidējais punktu skaits tēmām, kas jāiekļauj ārkārtas rīcības plānā (skalā no 1 (nebūtiski) līdz 5 (ļoti būtiski))

5. Respondentu rakstisko atbilžu kopsavilkums

23 respondenti (NVO, pilsoniskās sabiedrības grupas, valdības iestādes, nozaru pārstāvji no ES valstīm un citām valstīm (Šveice)) savas atbildes uz anketas jautājumiem papildinājuši ar pamatojošiem dokumentiem.

Lielākā daļa respondentu atbalsta Komisijas iniciatīvu un uzskata, ka krīzes laikā svarīga loma ir visiem aktīvajiem pārtikas piegādes ķēdes dalībniekiem.

Attiecībā uz **procesu** vairāki respondenti uzsver labas **koordinācijas** nozīmi starp dalībvalstīm un ES iestādēm:

- izveidot pastāvīgu krīzes pārvaldības forumu, kurā būtu pārstāvēta Komisija, dalībvalstis un visi pārtikas nozares dalībnieki,
- izveidot centrālo kontaktpunktu, lai nodrošinātu ziņošanu par pārtikas krīzēm, tajā skaitā par pārtikas krīzēm pasaules tirgos,
- izstrādāt īpašus protokolus, piemēram, kā negadījumi pārtikas jomā atšķiras no pārtikas krīzēm, kā/kad sniegt agrīnas brīdināšanas ziņojumu utt.,

- izveidot atvērtu digitālo platformu, kurā varētu dalīties ar riska pārvaldības labo praksi, kas pastāv valstu un ES līmenī,
- iesaistīt visas ieinteresētās personas no dzīvnieku barības un pārtikas ķēdes,
- nodrošināt, ka tiek pietiekami attīstīta spēja agrīni atklāt un pārvaldīt pārtikas krīzes,
- apzināt un izveidot krīzes pārvaldības ekspertu tīklu katrai nozarei atsevišķi, arī starptautiskā līmenī un pārtikas organizācijās.

Dažas ieinteresētās personas uzsvēra **saziņas** būtisko nozīmi krīžu pārvaldībā:

- nepieciešamība uzlabot dalībvalstu un ES saziņu, kas balstīta uz zinātnes atziņām,
- nepieciešamība pēc saziņas atbalstam paredzēta palīdzības dienesta.

Ieinteresēto personu atbildēs ir minētas daudzas apsvēršanas vērtas tēmas; galvenās no tām ir šādas.

- **Vienotā tirgus darbība**
 - Robežkontrole vienotajā tirgū un ostās tiek uzskatīta par pārtikas nodrošinājuma apdraudējumu.
 - Lai nepieļautu pārtikas krīzes, par būtiskām tiek uzskatītas “zaļās joslas” pārtikas un dzīvnieku barības pārvadājumu nodrošināšanai.
 - Pārtikas un dzīvnieku barības ražošanas nozare ir jāiekļauj “kritiski svarīgas vai būtiskas” darbības kategorijā, un tai jāpiemēro atbrīvojumi no ierobežojumiem, kas skar brīvu apriti.
 - Uzmanība jāpievērš transporta un loģistikas posmiem: pārtikas un kravu pārvadājumi ir radījuši kavējumus un palielinājuši transporta izmaksas.
 - Plašāka digitālo instrumentu izmantošana var paātrināt robežprocedūru norisi, piemēram, atļaujot uzrādīt sertifikātu elektroniskās kopijas.
- **Pārtikas piegādes un izejresursu jautājumi**
 - Sniegt atbalstu ražotājiem ar mērķi palielināt svarīgāko barības piedevu piegādi.
 - Garantēt sēklu nodrošinājumu un sēklu piegādi krīzes laikā.
 - Būtiski palielināt akvakultūras produkciju Eiropas Savienībā.
 - Atbalstīt pāreju uz plašāku augu valsts produktu ražošanu cilvēka patēriņam un alternatīvu olbaltumvielu avotu izstrādi.
 - Stiprināt dažus dzīvnieku labturības noteikumus (nodrošināt veterinārās aprūpes turpināšanu krīžu laikā utt.).
- **KLP un citi likumdošanas instrumenti**
 - Labi izstrādāti un mērķorientēti KLP instrumenti, pietiekami līdzekļi no budžeta, skaidrs iedarbināšanas mehānisms, kura pamatā ir objektīvi kritēriji, kas vēl ir jānosaka, un elastība ir galvenie aspekti, ko uzsvēra vairāki respondenti.
 - Valsts atbalsta sistēmai un atkāpēm no konkurences noteikumiem jābūt īslaicīgam risinājumam.

- **Darbspēka jautājumi**
 - Sezonas darbinieki un pārrobežu darbinieki jākvalificē kā “kritiski svarīgi darbinieki” (nodrošinot, ka darbinieki var sasniegt savu darba vietu)³.
 - Jārada iespējas, lai atvieglotu lauksaimnieku piekļuvi alternatīvam darbspēkam, piemēram, piesaistot citās nozarēs no darba atbrīvotos darbiniekus.
 - Jānodrošina aizsardzības līdzekļi piegādes ķēdes darbiniekiem.
- **Pārredzamība**
 - Nodrošināt tirgus pārredzamību, laikus sniedzot tirgus informāciju, lai novērstu panikas iespaidotus pirkumus un lai vairotu uzticēšanos tirgiem.
 - Nodrošināt, ka publiskās iestādes, piemēram, *EFSA*, *PVO* un *ECDC*, savlaicīgi sniedz uzticamu informāciju par sabiedrības veselību.
 - Turpināt izstrādāt analītiskus instrumentus, ar kuriem varētu identificēt iespējamu kritisko izejvielu trūkumu un veikt neaizsargātības novērtējumu.
- Galvenokārt tika uzskatīts, ka **starptautiskā tirdzniecība** palīdz risināt pārtikas un nepieciešamo izejresursu nodrošināšanas problēmas, nevis tās rada.
 - Nepieciešams īstenot PTO tirdzniecības atvieglošanas nolīgumu un izveidot PTO prasībām atbilstošus pārtikas nodrošinājuma krājumus.
 - Divpusējie un daudzpusējie tirdzniecības nolīgumi ir svarīgi, lai mazinātu pārtikas tirdzniecības ierobežojumus (piemēram, eksporta ierobežojumus).

Atbildes snieguši vairāki **pārtikas iepakošanas** nozarē strādājošie uzņēmumi, kuri uzsvēra pārtikas iepakošanas būtisko nozīmi.

Ieinteresētās personas tiecas domāt, ka ārkārtas rīcības plāns būtu **pastāvīgi jāatjaunina** un ka tam jābūt **pielāgojamam jebkādām turpmākajām krīzēm**, un tāpat izšķirošs būs pēckrīzes izvērtējums.

³ Tas jau ir paredzēts [Komisijas paziņojumā “Vadlīnijas par nodarbināto brīvas pārvietošanās īstenošanu Covid-19 uzliesmojuma laikā”](#).